

Nr 75.

Av herr **Clason**, om förhöjd tull å kaffe.

Den för varje år ökade svårigheten att få statsbudgeten att gå ihop har finansministern denna gång velat lösa huvudsakligen genom ett betydande grepp i kassafonden. En sådan åtgärd, i den mån densamma låter sig realisera, innebär emellertid icke någon verklig lösning av frågan utan endast ett undanskjutande av svårigheterna till nästa riksdag. Man torde dock göra klokt i att bereda sig på, att läget möjligtvis nästa år är ännu mera prekärt än nu. Försiktigheten bjuder då att icke vänta, tills det blir för sent, med att uppsöka nya inkomstkällor för statsverket.

Såsom en dylik, vilken å ena sidan icke lär bli alltför kännbar för de skattdragande, å andra sidan synes kunna utgöra ett verkligt bidrag till stadga i budgeten, erbjuder sig en ökad beskattning av kaffekonsumtionen.

Som bekant framlade Kungl. Maj:t förslag i sådant hänseende vid nästlidna års riksdag. I proposition nr 42 yrkades dels höjning av tullen för obränt kaffe från nuvarande 12 öre per kilogram till 80 öre, dels ock häremot svarande höjningar av tullsatserna för bränt kaffe ävensom kaffesurrogat; och i proposition nr 43 föreslogs särskild beskattning av sådant kaffe, som hunnit införas före de ifrågasatta tullförhöjningarnas ikraftträdande. Det ekonomiska utbytet av den sålunda föreslagna tullförhöjningen och beskattningen beräknade dåvarande finansministern för år 1921 till 15,4 miljoner kronor och för år 1922 till 22 miljoner kronor. Sedan bevillningsutskottet i betänkande nr 1 utlätit sig över dessa propositioner, blevo desamma emellertid, såsom ävenledes är känt, avslagna — en utgång av saken, som olika meningsriktningar inom landet numera torde hava anledning beklaga.

De skäl till avslaget, vilka kommo till synes i bevillningsutskottets nyssberörda betänkande, kunna, särskilt om man skärskådar dem under nuvarande läge, näppeligen tillerkännas avgörande vitsord. Utskottet dels gjorde vissa invändningar mot den indirekta beskattningen i allmänhet och särskilt mot en sådan beskattning å kaffe, dels uttalade sig till förmån för kraftiga inskränkningar på riksstatens utgiftssida. Vad beträffar den senare synpunkten, torde även ett ganska energiskt hävdande av densamma numera icke lösa oss från tvånget att söka nya skattekällor. Enbart en sådan extraordinär utgift som arbetslöshetsunderstöd har ju redan krävt summor, vilka måste anses mycket betydande för våra förhållanden, och påkallar därjämte under den närmaste tiden ytterligare kraftiga ansträngningar. I fråga åter om valet mellan den direkta och indirekta beskattningen lär man väl aldrig kunna komma ifrån, att dessa båda beskattningsarter måste anlitas sida vid sida, för att skattesystemet skall på en gång erhålla erforderlig smidighet och åt staten bereda erforderliga medel för täckande av dess utgifter. Annat ifrågasattes ju ej heller av bevillningsutskottet, men det förefaller, som om för utskottets majoritet icke egentligen några andra indirekta skatter vore acceptabla än dem, som envar kunde undgå att erlægga genom att icke bruka de artiklar, skatterna avsåge. Det torde emellertid få antagas, att även en sådan ståndpunkt av utskottsmajoriteten endast hävdas med vissa modifikationer. Och vilken uppfattning man än har om orsakerna till kaffeförbrukningen, så lär det svårligen kunna påstås, att kaffet *enbart* är att betrakta som en nödvändighetsvara; en god del av förbrukningen lär snarare vara att hänföra till konsumtion av njutningsmedel. Redan den enorma ökningen av kaffeförbrukningen under de senare decennierna lär härvid vara vägledande. Importsiffror, som för obränt kaffe stigit från i medeltal 144,000 deciton för vart och ett av åren 1886—1890 med ett årligt värde av 21 $\frac{1}{2}$ miljoner kronor till 340,000 deciton år 1913 med ett värde av 39 miljoner kronor¹, torde nämligen ådagalägga, att här till avsevärd del är fråga om ett njutningsmedel. Kaffet är därjämte, såsom känt, vare sig såsom närings- eller njutningsmedel icke enbart nyttigt. En mängd människor fördärva därmed sin hälsa och få därefter vara detsamma förutan. Både medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen hava också på sin tid

¹ Krigsårens siffror, såsom beroende av abnorma importförhållanden, äro här icke medtagna; 1919 var emellertid importen över 390,000 deciton.

föreslagit åtgärder för inskränkning av kaffebruket, bland annat just i form av tullförhöjning. De inländska surrogat för kaffe, vilka äro i bruk — särskilt bränd råg — synas härvid vara vida oskyldigare och hava därjämte företrädet, att de alstras här i landet. Överhuvud synes den folkhygieniska sidan av frågan icke böra underskattas. Förhållandet är alltså, att, i mån den ökade beskattningen ger till resultat någon minskning i konsumtionen av kaffe, detta är en direkt fördel för rikets befolkning och för dess handelsbalans.

Skärskådar man därefter kaffetullen ur ren beskattningssynpunkt, måste den anses i flera hänseenden äga företräde framför åtskilliga andra skattetitlar. Den kan inbringa ett avsevärt belopp, utan att skattetrycket på den enskilde individen blir i synnerlig mån kännbart. Det har räknats ut, att den i nästlidna års kungl. proposition föreslagna tullsatsen skulle per år och individ innebära en merkostnad av 3 kronor 75 öre, alltså ungefär 1 öre per dag. Härtill kommer, att det står var och en fritt att genom minskad konsumtion av kaffe nedsätta det honom drabbande beloppet. En tullsats av nyss anförda storlek synes därför vara ganska väl avvägd.

Skulle emellertid bevillningsutskottet finna någon annan ökning av den nuvarande tullsatsen bättre avpassad för nuvarande förhållanden, hemställer jag, att utskottet ville föreslå en sådan. Och då på frågans avgörande utan tvivel läser kunna inverka de resultat, vartill riksdagen kan komma i avseende på statsverkets utgifter och inkomster i stort sett, anhåller jag, att bevillningsutskottet ville företaga frågans handläggning först vid sådan tidpunkt av riksdagen, då alla på densamma inverkan omständigheter låta sig bättre överses än nu. En enskild motionär, som anser önskvärt, att en viss fråga bliver av riksdagen prövad, har emellertid i ett fall som detta icke annan utväg än att frambära sitt yrkande redan under den ordinarie motionstiden.

Tillika anser jag mig böra av skäl, som anförts i förut berörda kungl. proposition, hemställa om beredande av möjlighet för införande av särskild skatt å sådant kaffe, som redan hunnit införtullas, innan tullförhöjning kan komma att träda i kraft; och avlämnar jag samtidigt härmed särskild motion därom.

Jag hemställer alltså, att riksdagen måtte besluta

dels att rubrikerna nr 155 och 156 i gällande tulltaxa skola från dag, som Kungl. Maj:t torde äga bestämma, erhålla följande ändrade lydelse:

	Kvantitet för tullberäkningen	Tullsats	
		kr.	öre
K a f f e :			
155 obränt.....	1 kilogram	—	80
156 a bränt eller rostet, även malet	1 kilogram	1	02
b kaffesurrogat, alla slag, utan tillsats av kaffe	1 kilogram	—	20

Anm. Kaffesurrogat med tillsats av kaffe tullbehandlas såsom kaffe, bränt eller rostet, även malet;

dels att § 13 mom. 1 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor skall i nedan angivna del från dag, som Kungl. Maj:t torde äga bestämma, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 13.

1. Vid utförsel sjöledes från stapelstad av följande, utav utländskt råämne inrikes tillverkade varor beviljas restitutionsvis av tullmedlen:

— — — — —
 — — — — —
 för 1 kilogram kaffe, bränt eller rostet, icke malet 96 öre;
 — — — — —

dels ock att sålunda angivet restitutionsbelopp skall åtnjutas allenast beträffande exportvara, som tillverkats av sådant obränt kaffe, för vilket enligt av tillverkaren under edlig förpliktelse avgiven försäkran tullavgift blivitt erlagd

efter den vid nämnda tidpunkt gällande tullsats, samt att restitutionsbeloppet i fråga om exportvara, som framställts av obränt kaffe, för vilket tullavgift guldits efter tidigare tillämplig tullsats, skall beräknas efter 14,4 öre för kilogram av exportvaran.

Stockholm den 21 januari 1922.

Sam. Clason.